

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot,
nedelj in praznikov.

LETO—YEAR XXVI

Člani lista

Chicago, Ill., pondeljek, 13. novembra (Nov. 13), 1933.

Subscription \$6.00 Yearly

STEVE.—NUMBER 222

Acceptances for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Zadeva rudarjev

V zapisniku federacije drušev SNPJ v južnem Illinoisu, objavljenem v Prosveti zadnje srede, je pripomba, da bi morala Prosveta več pisati o progresivnih rudarski uniji. Glede vesti, ki je bilo bolje, da jih ni v našem listu.

Prosveta je do danes objavila dve dopise iz južnega Illinoisu, ti dopisi so progresivne rudarske unije, ni naša krivda. Agentura Federated Press, ki je stalnega poročevalca v južnem Illinoisu. Zakaj se unija ne poroča, da bi imela stalnega poročevalca za delavske liste?

Pojasnilo je treba. Ne nekaj. Prosveta piše v glavnem o splošnih vidikih po vsej državi, ne more dajati preveč prostora samo enemu kraju. Naši člani in naročniki so po vsej Ameriki in ustreči je treba vsem, kar je mogoče.

Drugi pa se nahajamo v položaju, ko so naši rudarji — tudi naši naročniki in čitatelji — razdeljeni na več uni, ki so med seboj v konfliktu. Urednikova naloga ni, da bi igral sodnika in soodloži, kdo je v pravem. Kajti v teh raznih konfliktih med rudarji je zelo malo načelnosti; večji je spopad suče okoli taktike in njen precejšnja mera osebnosti.

Danes opažamo okrog pol tuzina rudarskih uni v Združenih državah — in vse hočejo biti prave, vse so v boju druga z drugo, kar je zelo žalostno. Ako odločimo komunistično National Miners Union, ki je na splošno v pomena, in nekatere druge organizacije, ki imajo le tu in tam lokalni vpliv, imamo dve veliki uniji, ki sta odpadli od Mine Workers in s katerimi v ljutem boju. To so progresivci v Illinoisu in nova unija anarhističnih rudarjev v Pennsylvaniji.

Paradokso v tem kaosu je to, da progresivci v Illinoisu nazivajo UMW "kompanijsko unijo", medtem ko jeklarski magnatje v Pennsylvaniji nazivajo UMW "kompanijsko unijo". Vidimo tudi, kako se banke premoga v Kentuckyju, Virginiji in drugod "strahujejo" priznanja UMW. Zato pa, če je to "kompanijska unija"?

Vemo, da imajo progresivni rudarji — kakor razkomihi drugi — dobre vzroke, da so proti uniji. Zaradi Lewisa! Po mojem mnenju v vemo, da je rešenec in zmoten maršalec — ali slabo sprječevalo je za rudarje, da se ne morejo iznebiti te nevarne sile. Nekaj je narobe. Ali ni večina članstva pri UMW tako reakcionarna kakor je Lewis?

Če je gotovo: vse rudarske unije ne bodo priznane! Zlasti v tem distriktu ne. Drugo je to, da v tem momentu ni važno, kdo je bolj lump med voditelji, Lewis ali kdo drugi — noben voditelj ni brez napak in vsak hoče izboljšati svojo mašino! — temveč važno to, da se rudarji zdišijo in čvrsto organizirajo proti vsemu glavnemu nasprotniku: nemernemu premogu, da si zagotovijo delo in količinski pošteno mehanizem. Kruh je prvi, potem je mu-

Rudarji in vsi ostali delavci bi morali vedeti to resnico: če se bodo sami zadinjili in organizirali sami bojevali boja za ekonomsko in socialno pravico, ne bo nihče drugi izvršil tega namesto njih. In za enotno delavsko fronto so potrebni komunisti med delavci. Taki komunisti niso nobena aramota, po- kakor gre le za ime organizacije, za taktiko in za voditelje. Če vsi skupaj niso dosti pripravljeni, napredni in izobraženi, tedaj bodo tudi imeli izobražene, napredne in poštene vo-

ZAHTEVAJO OD-SLOVITEV GENE-RALA JOHNSONA

Razlog je, ker je indorsiral Swopejev načrt za "korporativni fašizem"

Philadelphia. — (FP) — Socialistična stranka tega mesta je predsedniku Rooseveltu poslala telegram, v katerem zahteva, da odlovi industrijskega diktatorja Johnsona, ker se je izrekel za Swopejev načrt "korporativnega fašizma."

"General Johnson," pravi telegram, "je s svojo odobritvijo Swopejevega načrta potrdil našo sumnjo, da ni NRA nič drugega kakor premetena skema, ki ima namen potolažiti delavstvo in postaviti temelj za fašistično državo."

"Radi njegovega indorsiranja Swopejevega načrta, ki je prišlo po dolgi verigi napadov na pravice delavstva, je Vaša dolžnost, da ga odslovite in javno odklonite ta načrt."

Joseph Schwartz, predsednik Neckwear Workers unije in načelnik delavskega odbora tukajšnje socialistične stranke, je dodal k temu telegramu svoj komentar. "Maja meseca je naša stranka posvarila ameriško delavstvo, da vsebuje NRA kralj fašizma in da njen najbolj logičen razvoj vodi v kreiranje fašistične države," je rekel Schwartz.

"Mi stalno urigamo delavstvo, da se mora takoj organizirati v svojo lastno obrambo in proti kapitalističnemu razredu, ki je v Swopejevem načrtu odprto pokazal svoj pravi namen, ki je: adobitev delavskega gibanja in konsolidiranje svoje sile za popolno dominacijo življenja na deželi."

Po Swopejevem načrtu bi prevzele vse delo NRA industrije same potom svojih kartelov. Ureje bi proizvodnjo, določale delovni čas in nastavljaše cene in plače. Načrt priznava tudi unije, alično ko Nira, bile pa bi bolj kompanijske kakor delavske. Vse spore med "delom in kapitalom" bi reševal skupni svet, v katerem bi imele zastopništvo unije in delodajalci.

Ta skema "korporativnega fašizma" potiska vlado na stran in v ozadje. Vlada bi le nadzorovala to korporacijsko državo privatnega kapitalizma" v interesu splošnosti. Kje bi bila meja med "splošnimi" in "zasebnimi" interesi, bi logično imeli važno, če ne odločilno besedo industrijski karteli, ki bi vladi še bolj diktirali kakor so v preteklosti.

Glavni namen Swopejevega načrta je še večje konsolidiranje kapitalizma v rokah privatnih "iniciativnikov," NRA pa stremi, da kapitalizem postavi na noge pod vladno direkcijsko, kar industrijskim in finančnim baronom najmanj ugaja.

Rusija poslala osler protest japonski vladi

Protest proti poletu japonskih vojaških letalcev preko Sibiri-

Moskva, 11. nov. — Sovjetska vlada je včeraj ostro protestirala proti invaziji ozračja Sibiri ob Amurju po devetih japonskih vojaških aeroplanih. Sovjetski poslanik Jurnev v Tokiju je izročil protest japonski vladi. Sovjeti izražajo upanje, da bo japonska vlada zadevo preiskala in kaznovala prizadete letalske častnike, če so zakrivil incident na svojo odgovornost.

Carist aretiran, ker je grozil Litvinovu

New York. — Pred nekaj dnevi je policija zaprla bivšega častnika ruske carske armade Pavla Bautza vulgo Dmitreva, ki je obtožen, da je zagrožil s smrtno

Obsedno stanje v Avstriji

Diktator Dollfuss je odredil smrtno kazen za "izdajalce". Napad na dunajske socialiste

Dunaj, 12. nov. — Čez sto oseb, večina socialistov, je bilo ranjenih v današnjih izgre- dih, ko je vojaštvo hotelo preprečiti shode s proslavo 15-letnice avstrijske republike.

Dunaj, 11. nov. — Dollfussova vlada je včeraj razglasila obsedno stanje po vsej Avstriji s smrtno kaznijo za upornike proti državi. Smrtna kazen v Avstriji je bila odpravljena pred petnajstimi leti z uvedbo republike in pridržana je bila le za slučaj obsednega stanja — in te prilike se je Dollfuss poslužil. Obsedno stanje je naperjeno proti hitlerjevcem kakor proti socialistom.

Dollfuss je zdaj prvič posegel tudi po dunajski občini, da razbije njeno socialistično upravo. Vlada je prevzela dunajske občinske finance.

Ameriško-sovjetska pogajanja na kritični točki

Litvinov čaka na odgovor iz Moskve, medtem pa je odpovedal zgodnji odhod in govor v radiu

Washington, D. C., 12. nov. — Litvinov je včeraj odpovedal svoj govor v radiu, ki se je imel vršiti danes pri banketu, na katerega ga je povabil National Press klub; obenem je Litvinov odpovedal rezerviran prostor na parkniku, ki odpluje iz New Yorka prihodnje srede. To znači, da so se pogajanja z Rooseveltom zavlekla in morda se bodo nadaljevala do srede tega tedna.

V pogajanjih je prišlo do neke kritične točke, glede katere se Litvinov in Roosevelt ne moreta sporazumeti. Kaj ta točka vsebuje — dolгови ali kaj drugega — nečemo poročati. Litvinov je kabliral dolgo depešo v Moskvo in zdaj čaka na odgovor. Od tega odgovora iz Moskve je baje odvisno, kakšen bo izid konference.

Washington, D. C., 11. nov. — Roosevelt in Litvinov sta imela včeraj tretjo konferenco, ki je trajala tri ure. Iz poročila državnega departamenta je razvidno, da so vse temeljne točke glede priznanja sovjetov rešene, kljub temu je še potrebno nadaljno razgovarjanje. Prvotno pričakovanje, da bodo vsa pogajanja končana ob koncu tedna in da pojde Litvinov čez nedeljo v New York, se ni obneslo; neke je nastala ovira, toda kje in kaj, ni znano.

Litvinov je prejel veliko številno povabil na razne sestanke in prireditve, kjer naj nastopi kot govornik, toda odklonil je vsa vabila razen dveh, ki sta tiskovna kluba, eden v Washingtonu in drugi v New Yorku. Če se pogajanja z Rooseveltom zavlečejo čez nedeljo, morda izostane tudi ta dva nastopa. Po prvotnem načrtu je imel Litvinov zapustiti Združene države prihodnje srede.

Moskva, 11. nov. — Moskovski listi so včeraj prinesli prva poročila o prihodu Litvinova v Ameriko. Poročila so zelo entuziasistična. Litvinov je bil sprejet zelo prijateljsko in vsa Ameriška se zanima zanj. Moskovski listi zdaj prvič pišejo v prijaznem tonu o Rooseveltu in prvič so prinesli njegovo sliko v velikem obsegu na prvi strani poleg slike Litvinova.

Rim, 11. nov. — Vatikanško glasilo "Osservatore Romano" kritizira ameriško vlado, ker se je "ponižala" pred boljševiki in povabila Litvinova v Washington.

sovjetskemu komisarju Litvinovu in da "izpije njegovo kri". Bautz bo najbrž deportiran.

VELEBOSSJE IG-NORIRAJO NRA VSEKRIŽEM

Večina posnemajo Forda glede pravice delavcev do organizacije. 70% stavk zakrive o-penšarparji. Dvoobrazna politika Swopeja

Washington. — (FP) — Administracija kaj rada naglašja, da je velika večina podjetnikov na strani NRA in da se ji upira le majhna skupina "chiselers" glodalcev, približno deset odstotkov. V teoriji je to mogoče resnica, praktično pa je alika ravno obratna, vsaj kolikor se tiče 7. a točke Nire.

Razen premožnih baronov, ki so bili prisiljeni priznati rudarjem pravico do organizacije ter z njimi podpisati pogodbo pod pritiskom močne unije in vlade, ni do danes niti ena podjetniška skupina v praksi pokazala, da se je pripravljena ravnati v smislu delavske točke industrijskega zakona.

Vse velike korporacije brez izjeme jo ignorirajo in tudi mnoge manjših podjetij. V slučajih, kjer pa je postala realnost, ima te zasluge delavstvo, ki je z organizirano silo in navadno s stavko prisililo podjetnike na priznanje unije in kolektivno pogajanje.

Ford ni edini "chiseler," da si je tip predpotopnega anarhista in arogantneža med arogantneži. On odprto pravi, da pri njem delavci nimajo pravice do organizacije, ampak pri tem ni o-samljen. V praksi zavzema enako stališče najmanj 70 odstotkov podjetnikov, čeprav so podpisali pravilnik in teoretično ali legalno priznali to pravico. Med Fordom in jeklarskim trustom ni na primer nobene razlike.

Niti je ni med tema dvema skupinama in Electrical Manufacturers asociacij, katero dominira General Electric kompanija z Gerardom Swopejem na čelu. Swope ni le "zainteresiran" v NRA, član njenega industrijskega in delavskega sveta, nego teoretično tudi priznava delavsko pravico do organizacije.

V praksi je sveda drugače, kolikor se njegove skupine tiče. Dasi je kot član delavskega odbora ponovno zavzel stališče z drugimi člani vred, da morajo po zakonu podjetniki delavcem priznati pravico do organizacije, te pravice ne priznava ne General Electric niti drugi člani Electrical Manufacturers asociacije.

Na svoji zadnji konvenciji v Clevelandu je ta asociacija odprto pokazala, da ne misli izpolnjevati 7. a točke Nire. V sprejeti resoluciji naglašja in zahteva posebne pravice zase. V jedru odklanja to točko in insistira na poseben, to je na opešarski status za industrijo elektrarske manufakture. Kaj je razlika med tem in Fordovim ali pa med stališčem jeklarskega trusta, je jasno le sofistom.

Senator Wagner, predsednik vladnega delavskega odbora, katerega član je tudi Swope, je te dni izjavil, da 70 odstotkov vseh spornih zadev, ki pridejo pred njegov odbor, izvira iz arogantnosti podjetnikov, ki smatrajo 7. a točko Nire za krpo papirja in farso.

Zanimiva je statistika nanašajoč se na te spore. Od sto spornih zadev, ki so prišle pred delavski odbor (vseh pritožb je več stotisoč), je bilo 23 slučajev radi odslavitve, ker so se delavci pridružili uniji; eden izpor iz istega razloga; 10 slučajev, ker delodajalci niso hoteli priznati izvoljenih delavskih zastopnikov; v 4 slučajih se niso marali pogajati z unijo za kolektivno pogodbo; 8 zadev nasprotovanja unijskim aktivnostim; 40 slučajev odklonitve priznanja unije;

(Daje se 3. strani.)

Delavci in farmarji okupirali klavnico

Zgodilo se je v Minnesoti. Trije delavci ranjeni v spopadu s privatnimi čuvaji in deputiseriji. Ali bo farmarsko-delavski governor poslal milico proti stavkarjem?

Hitlerjeva "zmaga"

Nemci so glasovali zanj pod terorističnim pritiskom. V petek je komandiral, da ga mora vsakdo poslušati eno uro v radiu

Berlin, 12. nov. — 40.583.430 volilcev je odobrilo Hitlerjevo zunanjo politiko pri današnjem plebiscitu; 2.052.100 je glasovalo proti. Hitlerjeva lista kandidatov za novi reichstag je dobila 39.621.437 glasov.

Berlin, 11. nov. — Včeraj je morala vsa Nemčija poslušati Hitlerja. Morala! Predno je zaključil svojo "volilno kampanjo" z govorom v radiu, je odredil, da mora eno uro prenehati vse delo po vsej državi in sicer na — račun delavcev. Delavci so morali potem delati eno uro več ali pa jim je bila meza pritrjana za eno uro. V tem svojem govoru je Hitler nastopil kot "prvi junak Nemčije, zmagovalac in odrešenik nemškega naroda."

Hitlerjeva kandidatska lista ni imela opozicije, kljub temu so fašisti agitirali zanj z najhujšimi terorističnimi triki. Agitatorji so hodili od hiše do hiše in govorili ljudem, da vsakdo, ki ne voli, je "izdajalec domovine." Parola je bila: Nemci to pot morajo voliti! Vsi oni, ki izostanejo z volilac, naj se pripravijo na posledice!

Kljub temu je bilo dovolj podzemne agitacije proti volitvam. V Berlinu in drugih nemških mestih so se akoro dnevno pojavili mimografirani letaki, ki so posilvali delavce, naj ostanejo doma. Izpod zemlje so prišli prepovedani socialistični in komunistični listi, ki so svarili delavce, naj ne delajo štafaže krvočelnemu diktatorju.

Mussolinijeva korporativna država

Garantirala bo dividende privatnih družb!

Rim, 11. nov. — Mussolini je te dni predložil svoji poslanski zbornici dekret za vladno financiranje delniških in bodnih izdaj privatnih kapitalistov v Italiji. Rekel je, da je potrebno, da v tej krizi in gospodarski rekonstrukciji vlada sodeluje pri financiranju privatnih podjetij.

Dekret določa, da vlada garantira izdajo bondov do vsote 400.000.000 lir nove telefonske družbe v Piemontu. Vlada bo jamčila dividende delničarjem družbe, in če bo družba naredila velik dobiček, bo vlada doplačala za višje dividende.

Sovjetske čete uničile 6 japonskih aeroplanov?

Dvajset japonskih letalcev ha-

je ubitih. Vest je nepotrjena

Moskva, 12. nov. — Tu kroži nepotrjena vest, da so sovjetske čete ob meji Mandžurije na Daljnem vzhodu streljale na japonska vojaška letala, ki so letela nad Sibirijo in šest letal je padlo na tla. Dvajset Japoncev v letalih je bilo ubitih.

Kubanska vlada strla revolte

Havana, 11. nov. — Najnovejša revolta proti začasnemu vladi je bila včeraj potlačena. Rezultat vstaje je 150 mrtvih, okrog 200 ranjenih in 1500 vstajev ujetih. Diplomati so prosili predsednika San Martina, naj milostno postopa z ujetniki.

Austin, Minn., 12. nov. — O-

krog 600 stavkajočih nameščen- cev tukajšnje klavnice George A. Hormel & Co., ene največjih klavnic v Združenih državah, je včeraj po kratkem spopadu s tovarniškimi čuvaji in deputiseriji okupiralo poslopje in vrglo lastnike in uradnike na cesto. Trije delavci so bili lahko ranjeni. Bombe volzavice, s katerimi so deputiseriji branili klavnico, niso mogle zadrti stavkarjev.

Stavkajočim delavcem so pomagali farmarji iz okolice; oboji so se združili in lavrili napad na klavnico. Klavnica je zdaj v posesti stavkarjev. O-krajni šerif je priznal, da je preslab, da bi kaj dosegel. Po-dal se je, nato pa je objavil governorju Olsonu, naj pošlje milico semkaj. Kaj stori governor, še ni znano, dospela pa je vest, da je mobilizacija štirih kompanij miličnikov v teku.

Klavniški delavci so se organizirali v "neodvisni uniji vseh delavcev."

V tukajšnjih klavnicah je u-

poslenih okrog 2500 delavcev.

Dvanajset milijonov dolarjev dobička — iz nič

Tako je delala "oljna banda" v

New Yorku tik pred krizo

Washington, D. C. — Senatski odsek, ki preiskuje špekulacije v Wall streetu, je zadnje dni odkril tudi tole:

Arthur W. Cutten, čikaški finančnik in žitni borkan, je leta 1928 organiziral v pajdašiji s Harry F. Sinclairjem in drugimi magnati "oil pool" ali sindikat, ki je manipuliral oljne delnice. Sindikat je kupil 1.300.000 delnic po \$30 delnico in jih prodal po \$38. Čisti dobiček je znašal dvanajset milijonov dolarjev. Sindikat ni investiral niti enega centa svojega denarja v to podvzetje.

Cutten je priznal, da je njegov delež tega dobička znašal \$1.228.716, on pa ni plačal niti enega centa dohodninskega davka od te vsote. Davčni zakon je imel toliko lukenj, da se je Cutten lahko izmuznil...

Mussolini se je pridružil Hitlerju

Italija zapustila razorožitveno konferenco

Zeneva, 12. nov. — Italijanski zastopnik v odboru razorožitvene konference je včeraj naznanil, da Italija bo zanesprej le "opazovala" razorožitveno delo v Zenevi in ne bo več aktivno sodelovala. To naznanilo je presenetilo zastopnike Francije, Anglije in Amerike. Takoj so uganili, da je to posledica Goeringovega obiska Rima zadnji teden. Goering, Hitlerjev minister brez portfelja, je tri dni konferiral z Mussolinijem.

Naciji umorili 50 jetnikov v taborišču

Pariz, 11. nov. — Iz čehoslov- skih virov je prišla vest, da so nemški fašisti umorili 50 politič- nih jetnikov v taborišču Da- chau blizu Monakova. Umorjeni so bili večinoma komunisti in so- cialisti. Bivšemu komunistične- mu poslancu Dresselu so naciji dali vrv in nož ter mu določili 24 ur časa, da izvrši samomor, če ne, ga bodo ubili. Njegovo trup- lo je kasneje videl neki drugi komunist, ki je potem pobegnil.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
CLASIS IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodna: za Zdravstveno druzbo (zvesti člani) v Kanado \$2.00 za leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveland \$1.50 za leto, \$2.25 za pol leta; za Los Angeles \$2.00.
Subscriptions: rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$2.50 per year.

Cena oglasa po dogovoru. — Naklada 1000.
Advertising rates on agreement. — Mass subscriptions will not be accepted.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Obiskovalci razstave

Chicago. — Med zadnjimi, ki so obiskovali svetovno razstavo in urad SNPJ, star mlada brata Tony in Louis Augustin, Sheldon, Wis.

Mlad rojak izvoljen

Broughton, Pa. — Ludvik A. Zupančič, star 22 let, je bil izvoljen za majhno večino za "tax collectorja" v townshipu Snowden. Kandidirale je na demokratiški listi. Zupančič je bil aktiven v angleško govorečih društvih SNPJ. Tudi dva Hrvata izvoljena v Clevelandu.

Cleveland. — Poleg dveh slovenskih councilmanov, Kennicka in Vehovec, sta izvoljena tudi dva Hrvata v mestni svet, in sicer John Ripich v 7. wardi ter Emil Crown (čudno hrvatsko ime!) v 31. wardi. Vehovec je zmagal z večino 14 glasov. Najslabše je zmagal slovenski kandidat za sodnika, Fr. J. Laušček, ki je dobil največ glasov med vsemi kandidati, namreč 82,863. Vsi zmagoviti slovenski kandidati za sodnike so demokrati. — V predmestju Euclidu je bil izvoljen za mestnega svetovaleca Viktor Suhadolnik, ki je vrtni inženir po poklicu. Suhadolnik je sin znanega slovenskega čevljarja v Clevelandu.

Slovenski restavrater ubil bandita

Cleveland. — Zadnje sredo so prišli štirje banditi v slovensko restavracijo v Collinwoodu, katera lastnik je Louis Kuncič. Pokazali so revolverje in ukazali Kunciču in petim gostom, naj dvignejo roke in se postavijo v obrazok s steni. Kuncičeva žena in njegova sestra sta pa zbežali v ozadje in začeli kričati na pomoč. To je splašilo roparje, da so pobegnili skozi vrata in skočili v avto na cesti. Kuncič je streljal za njimi in roparji so odgovorili z več strelji, ki pa niso zadeli nikogar. Par minut kasneje je banditski avto tresel v postni nabiralnik in se razbil. Trije banditi so pobegnili peš, četrtega pa so našli mrtvega v avtu. Zadel ga je Kuncičeva krogla. Kuncič je malo prej prinesel iz banke \$2400 za menjavo čekov delavcem iz bližnje tovarne.

Demokratje odgovorni za cleve-landске bombe!

Cleveland. — Ameriška Domovina plše, da so pristali demokratskega kongresnika Martina L. Sweeneyja zagnali smrtonosne bombe v njeno uredništvo in tiskarno pred več tedni ter v Slovenski narodni dom zadnji teden. A. D. pravi, da jim odpusta bomba, ki so jo vrgli v njene prostore, toda glede one v SND se bodo morali pomeniti z upravo doma.

Milwaški bolniki

Milwaukee. — V bolnišnici se nahaja Johana Bartelj, ki je leto prestala že drugo operacijo. — Dalje je bil te dni operiran John Guslej. — V isti bolnišnici sta bili zadnje dni operirani Fanny Kerlikar in Helena Babič. — Dalj časa je že bolan rojak Math Kovatič. — Nadalje so v bolniški postelji Frank Matić, Louis Košuh, Andrej Kernc, žena Fr. Mikeka in žena Alvinja Jeraja.

Samomor?

Chicago. — Katarina Logar, stara 36 let in doma iz Zalliga nad Železniki, je izginila zadnji teden. V četrtek so našli žensko suknjo na bregu laguna v Lincoln parku in moč pogrešane. Math Logar, je dognal, da je suknja last njegove žene. To bi značilo, da je skočila v vodo, toda trupla še niso našli. Izginotje žene je bila članica društva št.

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Stavka na antracitu
Nanticoke, Pa. — Dne 8. novembra je nova Anthracite Miners Union of Pennsylvania oglasila generalno stavko. Že ob 4. zjutraj so navdušeni fantje v avtomobilih pozivali s trobentami rudarje na stavkovno stražo. Dasi je bilo vreme neugodno, kajti snežiti je pričelo že v nedelje zvečer, je bilo vseeno staro in mlado kmalu pokonci. Tudi jaz sem se odzval pozivu na stavko. Ko sem nekaj časa hodil po ulicah, je bil pripetljaj mimo v avtomobilu mrs. Benko s svojimi sinom Johnom. Ustavila se je in pozvala mene in Franka Pipana, naj prisedevala, kar sta tudi storila. Oddli smo v nasebine Truesdale, Bliss, Archencloss, Susquehanna, Loomis, Bottomwood, South Wilkes-Barre, Pine Ridge, Maxwell, Sugar Notch in v druge. Povsod so bile stavkovne straže in vse je bilo mirno. Nasebina Susquehanna sicer še ni bila zastopana v novi uniji, toda tam so piketirali stavkarji iz drugih krajev. Susquehanna Co. ima svoj premogovnik tudi v mestu Nanticoke.

Takajšnje meščansko časopisje piše lažnjive vesti o stavki in v tem ga posnemajo tudi uradniki UMWA, čeprav je znano, da je 99 odstotkov rudarjev na strani nove unije. Moje mnenje je, da je sedaj ugoden čas za stavko, ne pa v aprilu ali maju.

Rudarji, zdramite se! Nihče ne more izgubiti ničesar, ker je že tako vse bilo izgubljeno pod tem sistemom in korumpiranim vodstvom.

V bližini nasebine Sugar Notch smo našli na srobe. Imeli smo pet odbornikov in jaz sem obiskal vsakega in ga prosil, naj glasuje za dovolilnico. Stirje so mi obljubili, da bodo to storili, poleg tega so mi pa svetovali, naj vprašam tudi petega odbornika Chas. Frencha. Ta je bil knjigovodja pri jeklarski družbi, toda njegova beseda je bila odločilna. Šel sem k njemu in ga prosil, naj glasuje, da bom dobil dovoljenje. Odgovoril mi je, da tega ne bo storil, ker misli, da je to preveliko odpraviti. Njegova je obveščala, kajti ostali odborniki so sprejeli vse, kar je French odločil. Dovoljenja nisem dobil, potem pa je jeklarska družba izposlovala od gubernerja in legislature odlok, da se ves zapadni del jeklarskega okrožja proglasi za indijanski teritorij. Ta teritorij je vključeval tudi Chisholm. To je bila bedastoča, da večja ni mogla biti.

Ko je to okrožje postalo indijanski teritorij, so bile vse gostilne odpravljene, kajti na takem teritoriju je prodajanje opojnih pijač prepovedano. Kakor hitro so bile vse gostilne odpravljene, je postala skoro vsaka petna hiša prazna, cene lastnin pa so pričele padati. Jeklarska družba je znala, kako je treba zaščititi svoje interese. Pod nasebinami je mnogo železne rude in kadar jo bo treba kopati, bo dobila površino ceneje, če bodo nasebine izginile. Nasebine so res bile uničene, k čemur so veliko

V zadevo je posegel tudi duhovnik J. J. Curran, ki je nastopil na konvenciji. Jaz kot delegat sem temu nasprotoval, toda drugi so naglašali, da je Curran velik prijatelj rudarjev. On se je zelo trudil, da bi preprečil generalni štrajk, s tem pa je zavlekel konvencijo za poldrugi dan.

Stavka je tu, če bomo vztrajali v nji, je pa drugo vprašanje, kajti vlada podpira korumpirano sodrigo. Delavci si morajo zapomniti, da ne morejo ničesar pričakovati od demokratov in republikancev. Kadar pridejo volitve, pošljite v zbornice delavske reprezentante. Delavci potrebujemo izobrazbo, katero dobimo v svojem časopisju.

Konvencija je bila sklicana z namenom, da baroni priznajo novo unijo, kar naj bi prineslo izboljšanje položaja. Pozvani so bili na konvencijo Frances Perkins, senator Wagner in Hugh Johnson, da bi se tako na svoje

102 SNPJ od leta 1921. Njeno deklarsko ime je bilo Mediževce.

Otroški banditi

So. Chicago. — Zadnji petek je policija prijela štiri dečke v starosti od 9 do 13 let, ki so obtoženi, da so na cesti napadli in oropali moža, ki tehtal 300 funtov. Vzeli so mu osem dolarjev. Med temi dečki sta dva brata, stara 9 in 13 let, ki so piseta Donald in Eli Vuletič.

oči prepričali o mizernih razmerah, a se niso odzvali.

V Miners Millu lastuje premogovnik bogat farmar William Payne. Rudarji, ki so upošleni v tem premogovniku, morajo kupovati prašice in poljske pridelke od tega farmarja po visokih cenah. Ko pride plačilni dan, ne dobijo nič in večkrat ostanejo dolžni. Tako se godi rudarjem pod vodstvom UMWA in ni prav nič čudno, ker so se uprli.

Nekdo mi je povedal, da nekateri rojaki, člani društva SNPJ v Scrantonu, stavkokazijo. Čeprav jih protektira UMWA, bi ne smeli tega delati, kajti v stavki je krog 90 odstotkov rudarjev v prvem distriktu. Na vse apeliram; naj ne opravljajo nečastnega dela.

H. Pečarič

Prohibicija in jeklarske družbe

Milwaukee, Wis. — Moje besede so se uresničile. Takrat, ko je Amerika postala suha, sem živel v Chisholmu, Minn., v železnem okrožju. Ljudstvo je bilo mnenja, da Amerika ne bo nikdar več mokra, dočim sem jaz trdil, da bo kakor hitro bodo ljudje spoznali mahinacije bogatinov in bodo poslali v kongres take moške, ki bodo prohibicijo odpravili. Kolo napredka se namreč ne da ustaviti. Da je bila prohibicija ljudstvu vsiljena po fanatikih, izkoriščevalcih in raketirjih, vem iz lastne izkušnje.

Leta 1912 sem nameraval odpreti gostilno in v ta namen sem bil že dobil neko prazno hišo na glavni ulici predno sem vprašal občinske odbornike za dovoljenje. Imeli smo pet odbornikov in jaz sem obiskal vsakega in ga prosil, naj glasuje za dovolilnico. Stirje so mi obljubili, da bodo to storili, poleg tega so mi pa svetovali, naj vprašam tudi petega odbornika Chas. Frencha. Ta je bil knjigovodja pri jeklarski družbi, toda njegova beseda je bila odločilna. Šel sem k njemu in ga prosil, naj glasuje, da bom dobil dovoljenje. Odgovoril mi je, da tega ne bo storil, ker misli, da je to preveliko odpraviti. Njegova je obveščala, kajti ostali odborniki so sprejeli vse, kar je French odločil. Dovoljenja nisem dobil, potem pa je jeklarska družba izposlovala od gubernerja in legislature odlok, da se ves zapadni del jeklarskega okrožja proglasi za indijanski teritorij. Ta teritorij je vključeval tudi Chisholm. To je bila bedastoča, da večja ni mogla biti.

Ko je to okrožje postalo indijanski teritorij, so bile vse gostilne odpravljene, kajti na takem teritoriju je prodajanje opojnih pijač prepovedano. Kakor hitro so bile vse gostilne odpravljene, je postala skoro vsaka petna hiša prazna, cene lastnin pa so pričele padati. Jeklarska družba je znala, kako je treba zaščititi svoje interese. Pod nasebinami je mnogo železne rude in kadar jo bo treba kopati, bo dobila površino ceneje, če bodo nasebine izginile. Nasebine so res bile uničene, k čemur so veliko

priporočile tudi parne lopate, ki so odpravile zaprte rudnike in s tem poglale iz železnega okrožja na stotine delavcev.

V bližini Chisholma je jeklarska družba zgradila svoje mesto in ga odtrgala od te nasebine. Tako delajo jeklarske družbe v prebivalstvu v železnem okrožju! Krivda leži tudi na ljudeh, ki pri volitvah glasujejo za kandidate, katere postavi kompaniji, in kateri delajo proti ljudskim interesom.

Nikdar ne bom pozabil, kako so fanatiki agitirali za prohibicijo, ko je bilo to vprašanje pred volitvami. Kar na cesti so ustavljali ljudi in jim pripovedovali, da bodo napočili dobri časi, ako bo prohibicija odpravljena. Ko smo dobili prohibicijo, so pa prav ti fanatiki postali butlegarji in mnogo jih je bilo kaznovanih na sodišču radi kršenja zakona. To je bilo popolnoma v redu, kajti dobili so tisto, kar so iskali. Zdi se mi, da bo omenjeni indijanski teritorij ostal suh kljub odpravi prohibicije.

Joseph Ule

Domova veselica

Finleyville, Pa. — Delavske razmere so se prav malo izboljšale v tej okolici. Napredek lahko zaznamujemo v tem, ker je postala rudarska organizacija močnejša. Na njo smo lahko ponosni, vseeno pa ne moremo reči, da smo izvajali popolno zmago. Ako ne bi sedel Roosevelt v Beli hiši, ne bi imeli danes nobene delavske organizacije v tem kraju. Delavci moramo delati eden za vse, vsi za enega in potem je nam napredek zagotovljen.

Dobra organizacija mora imeti podporo pri članstvu. Voditelji ne morejo delati velikih stvari, ako jih članstvo ne podpira. To velja tako za strokovne kot podporne organizacije.

Sedaj pa nekaj o veselici, ki jo priredi SND v Hackettu, Pa., dne 25. novembra v korist svojih blaginji. Veselica se prične ob 7. zvečer in bo trajala do polnoči. Vstopnina za moške je 30c, za ženske 20 in za otroke 10c. Igrala bo izvrstna godba za plešanje. Za dobro potrebo bo skrbel odbor. Vabimo vse naše prijatelje od blizu in daleč, da se naše zabave, ki bo zadnja v tem letu, udeležijo v velikem številu.

Frank Pernishek

O farmerski stavki

Sheldon, Wis. — Čitateljem Prosvete je znano, da se je začela farmerska stavka v državi Wisconsin dne 21. oktobra, v Sheldonu smo pa zastavkali šele 23. oktobra. Trajala je teden dni in sedaj, 8. novembra, ko to pišem, je bila stavka spet napovedana, pravijo. Tukaj so danes še vsi farmarji oddali mleko v Sheldon, danes pa me jo pot zanesla tudi v 15 milj oddaljeno mesto Lody Smith. Tam se nahaja velika mlekarska zadruga in ta je bila vsa zastražena po deputiserih. Vsi so bili oboroženi s količki in revolverji. Rekli so mi, da je najbolje, da se odstranim, ker pride lahko vsak čas do streljanja. Pojasnil so mi, da namerava okrog 300 piketov navaliti na mlekarjo, da

ustavijo obrat. Jaz in moj prijatelj Jos. Plahuta, čigar žena Antonija se nahaja v tukajšnji bolnišnici, sva se hitro umaknila proti domu.

Mrs. Plahuta je zelo priljubljena med tukajšnjimi rojaki in vsi ji želimo, da kmalu okreva. Omenim naj, da kar se stavek dče, je težko dobiti natučna poročila. V nekem kraju smo opazili pikete, ki so zastražili cesto. V bližini je bilo okrog 20 truckov, a nisem mogel videti, če so bili naloženi z mlekom. Stavka v Sheldonu je bila mirna in drugič bom o tem kaj več poročal.

Pozabiti ne smem presenečenja, ki sta nam ga priredila mr. in mrs. Luka Dernovšek. Povalila sta namreč vse farmarje na svoj dom, kajti naš Luka je hotel na ta način počastiti svojega patrona. Nekateri so prišli celo petnajst milj daleč in niso se prav nič kesali. Imeli smo kar dve godbi in vsega drugega na razpolago, kar je preskrbel mrs. Dernovšek. Miza se je kar šibila pod dobrimi jedili in pijačo, po katerih imam še danes skomine.

Janez P.

Orli odleteli v tople kraje

Milwaukee, Wis. — Delavske razmere so tudi tukaj še vedno slabe in ne verjamem, da bo plavi orl pomagal kakšnemu delavcu do dela. Saj je še vedno mnogo delavcev brez dela; morda še več ko prej. Kljub temu je bilo vse polno orlov in orljev na tovarnah, trgovinah in stanovanjih.

S plavimi orli je križ. Obiljubljali so nam delo in glasno vpili, da bo kmalu spet vse rožnato za delavce. Vse kričanje pa je ponehalo in brezposelnih delavcev je mnogo.

Šli smo pred veliko tovarno, da vidimo, kaj se je zgodilo s starimi orli, da so tako tihi. Videli smo, da jih ni več. Menda so odleteli z ostalimi pticami selivkami na jug v tople kraje. Nekdo je še po radiu povedal, da ne bo nič dela do spomladi. Menda zato ne, ker ni plavih orlov.

Ostali so le še mladi orliči, ki so menda premladi, da bi odleteli v južne kraje. Nekdo je rekel, da bodo mladiči zmrzli čez zimo. No, če zmrznejo, bodo pa stari orli spomladi mlade nalezili, ko se vrnejo iz toplih krajev. Takrat se bo krokanje spet pričelo, o delu in zaposlitvi, o čemer nas bodo tolažili čez zimo. Vodili nas bodo za nos toliko časa, dokler ne bomo sami sebi dali delo.

Joseph Ule

LISTNICA UREDNIŠTVA

E. Windsor, Ont., Andrew Stritof. — Adamičevi spisi izhajajo, oziroma so že izšli v magazinih New Republic, Harper's, Travel in New Masses. Vse te magazine lahko naročite v prodajalnici časopisov in revij v svojem mestu.

Japonski komunisti zagrozili s civilno vojno

Moskva, 11. nov. — Vodja japonskih komunistov Okano, ki živi v Moskvi, je včeraj ob pogrebu glasovitega japonskega komuniste in bivšega socialističnega voditelja Sena Katajame, ki je pred nekaj dnevi umrl v Moskvi, zagrozil, da bodo japonski komunisti izzvali civilno vojno na Japonskem, če japonski militaristi provocirajo vojno s sovjetsko Rusijo.

Banda ugrabiteljev prijeta

Chicago. — Federalne in državne oblasti so zadnje dni prijele okrog deset desperatnih gangsterjev, ki so v zadnjih dveh letih ugrabljali bogatine po treh ali štirih zapadnih in severozapadnih državah. Ugrabitelji zdaj izdajajo drug drugega; baje so že priznali dvanaest slučajev ugrabljenja, pri katerih so "zaslužili" čez milijon dolarjev z odkupninami. Kazen v Illinoisu za take zločine je smrt na električnem stolu.

Padanje dolarja v Evropi

Washington, D. C. — Zadnje dni je ameriški dolar padel na okrog 60c na podlagi zlate valute v Evropi. Angleški funt sterlingov je zdaj vreden v dolarski valutni \$5.15, česar še ni bilo 60 let. Angleški finančniki so v velikih skrbih.

Gubernerjeva žena agira za delavsko unijo

Mrs. Pinchot urgira jeklarske delavce, naj ne nasedejo panijskim unijam, ampak organizirajo v delavski raciji

Gary, Ind. — Pet tisoč larskih delavcev se je udeležilo shoda, na katerem je bila na govornica mrs. Corn Bryce Pinchot, žena pennsylvanskega gubernerja, ki je za čas jako aktivna v kampa za organiziranje delavcev, kar imamo "new deal". Stopila je na nešteti jeklarskih shodih in zadnjih p dnov posvetila svoj čas jeklarskim delavcem.

Garyjskim jeklarskim delavcem je povedala, da so komuniste uniže in orodje jeklarskega trasta, "ki je antisocialen se naučil ničesar pri poznih česar. Dvanajsturni delovni izginil, ampak tisti, ki so rili za njegovo ohranitev, na kontroli trasta."

NRA je po njenem zagotovila, da bo kmalu spet vse rožnato za delavce. Vse kričanje pa je ponehalo in brezposelnih delavcev je mnogo.

Delavci preprečili panijsko unijo

Proti javnonapravni družbi vzeli injunkcijo. Boj med odvisno unijo in kompanijami trajal je več let

New York. — Trideset delavcev pri Edison kompaniji je največja elektrarska ba v New Yorku, zaenkrat bodo osedlani s kompanijami, nijo, ker proti kompaniji li injunkcijo.

Sodišče je pristalo na za Brotherhood of Edison Employees, ki je neodvisna unija, bori tudi v interesu konzervativ, češ, da kompanija krši točko industrijskega zakonodaje delavcem pravico do nizacije, delodajalcem pa jih siliti v kompanijske unije se zoperstavljati kolektivno pogajanje.

Družba je nameravala iz je kompanijske unije napotiti na delo, kar je bilo uradno deklorirano, da je bila aranžirala shod, na katerem bi delavci potrdili to skem di sodniške prepovedi pa la prisiljena na odgoditev. Med Bratovščino Edison delavcev in kompanijo je v bitka že par let. V nji so v dju odslavljeni delavci, ki je družba v zadnjih par let slovila več tisoč in obenem šala dividende. Lansko leto je plačala nad deset milij dva milijona več kakor 1919.

Radi teh velikih profitov proti odslavljenim delavcem nija tirala stvar pred dr javnonapravno komisijo, ki ima v žepu elektrarski tr drugi javnonapravni in Radi tega ni unija ničesar gla pred temi "regulatorji" so pred par leti zvišali cene trike hišnim odjemalcem pretvezo, da so jih znižali, tem so se poslužili hokusp katerega so najprvo razgl aliasti. Povprečna družin larsko leto plačala \$106.5 električno, leta 1929 pa \$97.

Po izjavi Jerome Countvnetnika Brotherhood of Employees, je to industrijska nija, ki skuša organizirati delavce pri tej družbi. Zae tudi še ne misli na priklpo Ameriški delavski federac

Stavka bombažnih delavcev

Fresno, Cal. — Stavka bombažnih delavcev v Ca niji je skoraj združena, kar je ostalo od tega boja, boriča poraženih in v bedi se nahajajočih delavce večje število aretirancev, kajko obravnave. V prepiru, kdo bo nabombaža, sta se spopadla dva skupa pri Vasallji. P je končal v umoru Josepha livana in v aretaciji G Brewerja, ki je obtočen

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SOCIALISTI ZMAGALI

Že v soboto 21. in v nedeljo 22. t. m. so se vršile volitve v delavski zbornici v Ljubljani. Pred enim tednom občinske volitve, zdaj volitve v Delavsko zbornico, sledile bodo volitve za župninske zavode—tako smo v sezoni samih volitev.

Občinske volitve so se vršile v vseh vaseh v vsej Sloveniji, toda še zvečer so bili glavni rezultati znani. Opolnoči smo že vedeli, kako se bodo volitve končale in kako se morajo končati. Bolj pa smo bili radovedni na volitve v Delavsko zbornico, ker tu so volitve tajne. Zato smo se verjetno v resničnost volitev razglušali, pa čeprav je volitvo postopanje pri delavski zbornici prav tako zapleteno in tajno, da so mogoče kakšne napovedi. Zaradi nerodnega volitvenega postopka res tudi rezultati niso mogli biti takoj znani, toda vsaj za Ljubljano bi lahko zvedeli še isti dan. Prav tako bi lahko razglasili tudi rezultate volitev po tovarnah, če so se vršile v soboto 21. oktobra.

Toda v ponedeljek niso listi poročali niti črke o izidu volitev, prav tako ne v ponedeljek in pretekli je cel teden, da smo čekali za končni rezultat. Takoj v ponedeljek, ko so listi in niso vedeli ničesar o volitvah, se je javnosti zazdelo, da jih ni v redu. In res: kmalu se so razširili glasovi, da so zmagali socialisti kakor v prejšnjih volitvah. Obenem pa se je razširila govorica, da so nacionalni ljudje v Trbovljah pri volitvah nekaj čudnega počeli in da bodo volitve v Trbovljah razveljavljene.

V Trbovljah je namreč rezultat volitev tak, da mu nihče ne more verjeti: 1145 glasov so dobili nacionalci, socialisti pa 400! Tem številkam ne verjamemo v Sloveniji prav nihče. Tu so na vse kaj drugega kakor v Ljubljani. Zato zahtevajo socialisti razveljavljanje teh volitev in imajo tudi dokaze in priče, da ne postopajo pravilno. (Kaj delali nacionalci, bomo sporočili drugič, ko bo razveljavljeno ali—od oblasti zahtevano.)

Enako bodo najbrže razveljavljene volitve še v štirih krajih. Časopisje pa ni smelo poročati o rezultatih volitev celih sedmih dni. Zakaj? Ker so zmagali socialisti, kljub vsemu priključitvi strani nacionalnih ščurkov, ki so razbijali socializem, pošiljali slovenske nemške okrožnice, lagali na delo, grozili ljudem, da se bodo tajnemu glasovanju dobro, kako kdo volil, in kljub nacionalnim podjetjem, ki so v pritisnili na delavce, da bodo voliti nacionalno listo.

Rezultat teh, v nenavadnih okoliščinah izvršenih volitev pa je bil:

Socialisti so dobili v delavski zbornici 18.848 glasov, nacionalci 12.700 in klerikalci 9.778 glasov.

V župninski skupini pa so socialisti 1127, nacionalci 600, klerikalci (I. lista) 560, (II. lista) 873.

Kako so mandati razdeljeni: socialisti 25 mandata, nacionalci 21 mandata, klerikalci 14 mandata.

Če bi bile volitve res popolnoma svobodne in popolnoma svojo, tudi agitacija zanje, bi zmaga socialistov še mnogo večja. Toda za izredne razmere, v katerih živimo, je ta zmaga kot sijajna. Polno je delavskih revirjev, kjer nacionalci dobili sploh nobenega glasu. Kar imajo nacionalci glasu, jih je dobili s posebno podarjamo samo, da so si nacionalci 1000 trboveljskih glasov kar sami priskrbeli na tak ali tak način.

Pa o tem pozneje.

Memor. — V Šiški se je skupaj 25 letna ločena žena Erzenova, ki se je pred nedolgo poročila, a je živela zdaj od moža. Bila je nekoli- skobna. Ker se dva dni pokazala iz svoje sobe, so

vdrli vanjo ter našli Erzenovo mrtvo v postelji, na nočni omarici pa je stala prazna steklenica, iz katere je dišalo po lisolu. Doma je bila iz Hrušice pri Stopičah na Dolenjskem, kjer živi še njen oče Alojzij Mihelič.

Vlak ga je povozil. — Med St. Petrom in Polzelo v Savinjski dolini se je zgodila smrtna nesreča na železniški progi. 30 letna služkinja Angela Zalokarjeva iz Presečnega pri Celju se je peljala na kolesu proti Polzeli. Ko se je bližala železniškemu prelazu, je ravno prihajal po progi vlak, ki pa ga je hotela kolesarka prehiteti, a prepozno. Lokomotiva je podrla Zalokarjevo, ji zdrobila lobanjo in odrezala desnico. Kmalu nato je umrla.

Spalna bolezen se je že večkrat pojavila v južnejših krajih naše države, posebno v Srbiji in Bośni. Pravkar beremo, da ima spalno bolezen kmet Čokić v okolici Smedereva ob Donavi. Bajle spi že tri mesece, ne da bi se bil sploh kaj prebudil.

IZ PRIMORJA

Župnik dr. Požar umrl

Gorica, 21. oktobra.

V Koprivi na Krasu je umrl pretekli terek v visoki starosti znani narodni župnik dr. Anton Požar. Njegovo ime in delovanje je tesno zvezano s politično in kulturno zgodovino tržaških Slovencev koncem preteklega in pričetkom tega stoletja.

Se marsikomu je v živem spominu gibanje, ki ga je pokrenilo staroslavno Rimanje s svojim župnikom dr. Požarjem na čelu za obnovo slovenskega bogoslužja v rimljanjski cerkvi sv. Jožefa, ki mu ga je nekaj let prej vzela tržaška škofijska oblast pod pritiskom škofa Nagla, ki so ga poslali z Dunaja v Trst krotiti slovensko ljudstvo. Iz kulturnih pa tudi gospodarskih ozirov — saj je bilo Rimanje znana božja pot — so se Rimljanji v soglasju s svojim nacionalnim župnikom, ko jim drugače ni kazalo, zavzeli celo za priključitev k starokatoliški cerkvi, tako da bi se v Rimanjskih ustanovila samostojna uniatska župnija sv. Cirila in Metoda. Ta pokret je izval v tržaških cerkvenih krogih izredno razburjenje, rimljanjski župan Berdon je moral pred sodišče. Čeprav pa je bil v zadnji instanci oproščen, je škofu Naglu uspelo zatreti nevarni verski pokret. Dr. Požar je bil suspendiran ad divinis in se je moral zateči v uredništvo "Edinosti", kjer so ga prav gostoljubno sprejeli.

Šele več let pozneje je bil znova rehabilitiran in poslan na Kras. Dolga leta je vodil župnijo v Koprivi na Krasu.

Italijanski miličnik ubil mladega jugosl. državljana

Trst, 21. oktobra.

V bližini Postojne je v sredo pod večer neki obmejni miličnik ustrelil 19 let starega jugoslovenskega državljana Franceta Bajta iz Zelš pri Cerknici. Bajt se je vračal iz Postojne, kjer je bil po opravih, domov, med potjo pa so se blizu tako zване Ravbarkomande nenadoma pojavili za njegovim hrbtom miličniki, ki so ga pozvali naj se ustavi. Ker pa se je fant bal, da ga ne bi zadržali, je pričel bežati. Eden izmed miličnikov ga je tedaj ustrelil v hrbet, tako da je bil na mestu mrtve. Uvedena je bila preiskava, pri kateri pa so se vsi miličniki za-

vzeli za ubijalca. V petek dopoldne so nesrečnega Bajta pokopali v Postojni. Pogreba so se smeli udeležiti le pokojnikov starši in ožji sorodniki. Vsa Postojna je bila za časa pogreba pod najstrožjim policijskim nadzorom.

Trst, 21. oktobra.

Nadaljnje aretacije v Postojni

Pred dnevi je v Postojni in po vsej ostali Pivki fašistična policija nenadoma aretirala kar 30 Slovencev, ki so bili odvedeni v kopersko jetnišnico. Med tem so se preiskave proti posameznim osumilcem nadaljevale in sedaj so aretirali še trgovca Silvestra Zupana, sestro aretiranege pekarskega pomočnika Elvira Borjančičevo in bančnega uradnika Hugona Simača.

NIMOGREDE

(Iz Ljubljane)

— Pred kratkim je imel v Ljubljani koncert pevski zbor praških policijskih stražnikov. Zapeli so več čeških narodnih in umetnih pesmi, pa tudi nekaj slovenskih, med temi pesem "Slovenec sem", ki je domača družina ne smeje prepevati.

— Če se dr. Fr. Ilešić mudi na Poljskem, potem gotovo izide v katerem od hrvaških listov njegov članek z naslovom "Jugoslavija u Poljskoj". Takšen članek je izšel tudi 23. t. m. v zagrebškem dnevniku "Novosti"; poslal ga je dr. Ilešić iz Varšave. Piše o svojih predavanjih in o srečanjih z nekaterimi parlamentarci, ki so pred kratkim obiskali Jugoslavijo, a čimer, pravi, pogloblja zveze med Poljsko in Jugoslavijo. Članek zaključuje z napovedjo: "Danas, dne 13. oktobra držim ovdje predavanje o "Južnoj Jugoslaviji" (o Južnoj Srbiji)." Skorajda bi dodali še en oklepaj: (o Macedoniji!).

— **Važno novico** smo brali te dni: Na prošnjo glavnega odbora Združenja davčnih eksekutorjev za kraljevino Jugoslavijo je finančno ministarstvo v Belgradu odločilo izvršitev naredb o nabavi in nožnji uniform za davčne eksekutorje do 1. januarja prihodnjega leta.

— **Malo predebela:** Novi "Slovenski Beograjski tednik" bo prinašal v vsaki številki eno stran člankov v srbsko-hrvaškem jeziku (v cirilici), da bo seznanjal beograjski kulturni krog s slovenskimi vprašanji. V prvi številki na kratko referira o sporu med ljubljansko Tiskovno zadrugo in lanskim Zvo- nom, in sicer po članku dr. Mirkočiča v "Srpskem književnem glasniku", ter pravi: "Kod Tiskovne zadruge pojavila se je težnja za "Ljubljanski zvon" radi na prihvačanju srpsko-hrvaškega, odnosno nekog novog jugoslovenskega jezika. Ovo pitanje pojavljivalo se već ranije u istoriji Slovenaca (za vreme Primoža Trubarja, Stanka Vraza in kod nalog dela omladine u doba za — i posle svetskog rata)..." Ta je pa vendar malo predebela.

— **Mezda 5 Din na dan:** V Čakovcu podjetniki silno izkoriščajo delavstvo in je to eno izmed tistih mest, kjer imajo industrijski delavci najmanjše, sramotno piše meze. Neka nova tekstilna tovarna pa je hotela doseči rekord: plačevala je meze po 5 Din na dan. Nihče ni od poklicanih oglašil proti temu, delavstvo samo se je uprlo in zastavkalo. Stavka je trajala le kratak čas, ker je podjetje delavcem res povišalo nekoliko meze, a seveda ne toliko, da bi bil delavstvu zajamčen eksistenčni minimum. — 5 Din na dan, to je menda res rekord. S takimi rekordi se lahko postavimo samo pri nas.

Pismo iz Clevelanda

Demokrat Sweeney in Podgoričan odgovorja na bombe v Clevelandu! — A. D. se je žalostno proslavila v volilni kampanji. — Vohovec je šviglašvarstvo odgrizlo glasove. — Udarce za Roosevelta?

Pretekli teden, tik pred volitvami, je bil izvršen napad na Slovenski narodni dom na St. Clair aveniji. Nekdo je razbil eno izmed stranskih oken ter vrigel, oz. zilil v dvorano nekakšno smrdljivo tekočino. Kdo je zagrešil ta vandalizem, ne vemo, toda Ameriške Domovine to ni moglo zadrževati, da ne bi brž prilepila moralne odgovornosti zanj svojim nasprotnikom, to pot — v primarnih volitvah poraženemu samostojnemu demokratu Sweeneyju in neporaženemu nekandidatu Podgoričanu. Ta dva sta po mnenju A. D. tako hudo razpila slovenske strasti, da si zdaj dajejo odduška z bombami. Če bi ne bilo teh dveh zgararjev, bi bila minula volilna kampanja na vso moč dostojna, tako pa... Nu, saj si lahko mislite: Sweeney in Podgoričan sta jo umazala... Gnojnice, ki se je tekom kampanje odvila iz kolon A. D., seveda ni ničesar umazala... vsaj ne ničesar umazanega... vsaj A. D. ne... Za počit od smeha.

Ko takole premišljam o napadu na A. D. in SND, se mi čedalje bolj močno dozdeva, da so bili napadalec jako nerodni pri svojem vandalizmu in da bi jih morali istakniti tudi brez Sherlock Holmesa. Vzlic temu jih niso še našli.

Volitve so v kraju. Kampanja je bila huda in umazana. Posebno žalostno se je proslavila A. D., ki je ves čas na najbolj oga- bne načine napadala svoje nasprotnike z osebnostmi, lažmi in podlimi natolcevanji, da bi jih uničila. Uničila pa ni nikogar, pač pa je s svojim umazaninam inom boja dosegla, da je šlo stolice slovenskih glasov za republikanec Davisa ter s tem pomagala demokratu Millerju do poraza. Sola je bila za A. D. jako draga, saj ji je Millerjev poraz popolnoma uničil njen politični "pul", ki ga je imela dozdaj v mestni hiši. In to je gotovo ne veseli.

Naš prihodnji župan je republikanec Davis. Svojega nasprotnika demokrata Millerja je porazil z večino 14.852 glasov. Do zmage mu je pomagal v prvi vrsti razkol v demokratskih vrstah. Porazeni samostojni demokrat Sweeney se namreč ni hotel pobotati z demokrasko masino ter se izreči za njenega kandidata Millerja, in njegovo zadržanje je imelo svoj vpliv na njegove volice. Zdjaj pa pride na vrsto "člachenje" v mestni hiši: demokrati privrženci bodo morali na ceto, republikanski pa se bodo vsedli na njihova mesta. Stara igra: eni ven, drugi noter, ti h koritom, oni proč od njih. Delavstvo ima od te igre samo škodo.

V 32. wardi je zmagal z majhno večino 14 glasov slovenski kandidat Anton Vehovec. Dobil je 6016 glasov, dočim jih je dobil njegov nasprotnik republikanec Foster 6002. Vehovec bi bil sedvomno zmagal z večjo večino, če bi se ne bil tik pred volitvami izrekel za Millerja in če bi ga je bila podpirala A. D. Slednja mu je s svojim grdim načinom poja odjedla najmanj par sto slovenskih glasov. No, Tone je vžle temu zmagal — tudi en glas večine je večina — in upajmo, da bomo imeli od njegove izvolitve kar koristi. Obiljubljen sicer ni dosti, zato pa bo lahko toliko več storil, če bo hotel, kakopak. Upajmo, da bo hotel.

A. D. meni, da je izid newyorskikh županskih volitev hud udarec za Roosevelta. A. D. se moti: zmaga La Guardije je udarec za Farleyja, Rooseveltovega političnega mešetarja, ki s svojim vmešavanjem v newyorške občinske volitve ni storil Rooseveltu prav nobene usluge, temveč je s tem škodoval njegovemu ugledu. Roosevelt se vendar ne more žalostiti zaradi tega, ker je največje mesto v Ameriki po dolgem času in prizadevanju končno dobilo poštenega in zmoglega moža za župana!

Sodnik Lausche je tudi med zmagovitimi kandidati, dočim je bivši koncilmen Mihelič izgubil bitko za mesto predsednika mestnih sodišč. V 23. wardi je bil izvoljen za koncilmena Kennick. Travnikar v 2. wardi je izgubil.

I. Jontez-Podgoričan, 53.

50-letnica prve gospodinske organizacije

Nedavno je proslavljala na jubilejnim kongresu v Londonu petdesetletnico svojega obstoja prva ženska gospodinska organizacija na svetu, to je angleška zadruga ženska gilda. Anglija je znana po svojem ženskem gibanju, toda tudi tam so ženske le polagoma pridobile pozicije, ki jim gredo poleg moških. Za svobodo in enakopravnost žensk so se Angležinje borile zelo navdušeno in so tako že leta 1917 dosegla volilno pravico za ženske, stare nad 21 let. Toda pred 50. leti, ko je nastajala ta prva ženska organizacija, tega vsega še ni bilo; življenje delavskih mater in gospodinj, ki so ustanovljale to organizacijo, je bilo pa prav tako težko in trdo. Ustanovila se je ta organizacija z namenom, da se bori za veliko misel, da je mogoče posamezniku pomagati samo tedaj, če se poviša življenjski standard množice. Boljše stanovanjske razmere prinašajo zdravje močem, ženam in otrokom. Izboljšani delovni pogoji ustvarjajo zadovoljstvo in varujejo pred boleznimi. Vsem delavcem in nameščencem, zlasti pa ženkam, je treba dati minimalno meздо, da bodo mogli imeti sebi primeren obstoj. In še mnogo drugih stvari je bilo rešiti, in to naloge si je poleg propagande zadrugištva nadelala ta nova organizacija. Da ni bila mrtvorojeno dete in nepotrebn dokazuje, da je danes v Anglije občinske uprave otrok-gild in vse skupaj imajo nad 70.500 članic. In še več, ta organizacija se je razširila tudi na druge države sveta, ter združuje danes Mednarodna zadruga ženska gilda s sedežem v Londonu 16 državnih organizacij z daleko nad 200.000 članstvom. Mnogo lepih uspehov so te gilde že dosegle. Angleška gilda si šteje n. pr. v čast, da je dosegla to, da nudijo v šolah Anglije občinske uprave otrokom brezplačno mleko. Dalje, da je v večini angleških kol povseden en dan na leto mirovnim propagandi. Njih boj za razorošitev sploh nikdar ni prenehal. Ena najbolj agilnih podpornic mednarodne razorošitve je n. pr. ta organizacija. Prav tako pomaga delavstvu v njegovih strokovniških bojih in pri delu na zadrugnem polju.

Zadruga ženske gilde imajo namen in cilj, da se po samopomoči in po medsebojnem pomaganju (Eden za vse, vse za enega!) doseže za delavske in nameščenske družine in šene čim prejši človeka vreden in spodoben obstoj (standard). Menimo, da je cilj tako vzvišen, da se je treba tudi nam spomniti tega jubileja.

Ov. K.

500.000 'nomadov' se vozi po železnicah

Tovorni vlaki polni novih vandrovcv; mnogo se jih poško- duje

Kansas City, Kans. — V zadnjih letih je Amerika dobila novo vrsto vlakov: kombinacijo osebnih in tovornih vlakov brez osebnih vozov. Osební promet na tovrnih vlakih je tako velik, da v marsikaterem slučaju presega število potnikov na osebnih vlakih.

Brezplačne vožnje na tovrnih vlakih se poslužuje okrog pol milijona novih vandrovcv — očetov, mater in otrok — na katerih je v zadnjih štirih letih obogatela delala, pravi glavni agent Burlington železnice T. E. Pratt.

"Kar po cele družine so postale hoboti," je rekel Pratt. "Tovorni vlak s 150 vandrovcv ni nobena redkost, skoraj sleherni vlak pa jih ima od 25 do 100."

S temi vandrovcv imajo večje sitnosti tudi železničarji, ker al laste več pravice do proste vožnje kakor pa profesionalni hoboti. Sploh pa je redek železničar, ki je pripravljen "igrati" vrogo železniškega policajca in tudi železnice več toliko ne instalirajo na izganjanje teh nomadov, žrtev krize, s vlakov.

Po Prattovi zatrditvi se mnogo teh "pasafirjev" tudi ubije pri njih nomadski vožnji.

Namesto "Amerike dveh garažev v vsaki družini", katero je pred petimi leti videl v sanjah "veliki inženir" Hoover, bo delala kmalu postala delala nomadov.

VELEBOSSJE IGNORAJO NRA VSEKRIŽEM

(Nadaljevanje s 1. strani.)

8 zadev radi neplačevanja minimalne meze ali pa snižanja plač.

Vse ostale zadeve so alične. Izvirajo večinoma, 70 od sto, radi kršenja 7.a točke zakona ali pa kršenja mednih določb pravilnika ali kolektivne pogodbe. Le trije slučaji so bili radi jurisdikcijskega spora, kar je tri slučajje preveč. Radi zastarele forme poklicnega unionizma, ki je še vedno dominanten, so ti spori logičen prirastek na telesu delavskega gibanja. Ne koristi nikomur.

Z ozirom na sklep Electrical Manufacturing asociacije je uni- ja električarjev poslala Johnsonu protest in zahtevo, naj vlada takoj imenuje svoje zastopnike v načelniški svet te industrije v smislu in za izvajanje pravilnika. Dasi je bil pravilnik sprejet že pred dvema mesecema, vlada še ni imenovala svojih zastopnikov v ta svet. Njih naloga bo paziti, da se podjetniki drže pravilnika.

Unija domneva, da bodo morali vladni zastopniki insistirati tudi na izvajanje 7.a točke zakona. Ni pa preveč upanja, da se bo to zgodilo, ker je NRA zelo popustljiva, napram velepodjetnikom. Plavega orla je vzela le par majhnim pisarnarjem, okoli velebovov pa hodi ko mačka okrog vrole kuše, kar je odgovorno, da podjetniki postajajo bolj in bolj arogantni ter pričeli pod Hearstovim vodstvom ofenzivo proti NRA.

Dawes odplačal je 27 milijonov vlad

Washington, D. C. — Central Republic banka v Chicagu, last bivšega podpredsednika Chas. G. Dawesa, je doslej odplačala le 27 milijonov dolarjev na svoje posojilo, 90 milijonov od vladne korporacije za finančno rekonstrukcijo, kakor poroča Jesse H. Jones, sedanjí predsednik omenjene korporacije. Posojilo je bilo narejeno v juniju 1932. Banka je dala za 200 milijonov dolarjev poroštva in med temi je tudi za 30 milijonov Insullovih papirjev, ki so danes brez vrednosti.

Restavraciji v Indijani zavrgli plavega ora

Nobleville, Ind. — Sedemdeset lastnikov restavracij v tem okraju je sklenilo, da izstopijo iz NRA in vrnejo plavega ora vlad iz razloga, "ker ne morejo plačevati določene minimalne plače in obratovati z dobičkom svojih podjetij."

Prizor iz protizidovskih izgradov v Palestini. Angleško vojaštvo na straži.

